

De Minister van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Amsterdam, 14 juni 2021

Onderwerp: Wapenexport naar Egypte

Geachte minister Kaag,

Met deze brief willen het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM), Stop Wapenhandel en PAX een aantal fundamentele bezwaren met u delen rondom het afgeven van wapenexportvergunningen voor Egypte. Op 10 juli 2020 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over een afgegeven vergunning ter waarde van € 114.038.400,- voor uitvoer van militair materieel naar Egypte. Wij maken ons zorgen over de wijze waarop de aanvraag voor deze vergunning is getoetst en in hoeverre de mensenrechtensituatie in Egypte en de situatie in de regio hierin zijn meegewogen.¹ Wij zijn van mening dat de mensenrechtensituatie in Egypte en de instabiliteit in de regio reden zouden moeten zijn om van de afgifte van vergunningen voor Egypte af te zien. Wij willen dan ook graag met u over deze vergunning – en eventuele volgende vergunningen voor uitvoer naar Egypte – in gesprek. Wij zijn bezorgd dat u een verlenging van de vergunning van 10 juli 2020 overweegt, dan wel dat er volgende vergunningen voor een vergelijkbare export zullen worden afgegeven. Dit is ons inziens in strijd met de op Nederland rustende (inter)nationaalrechtelijke verplichtingen omtrent wapenexport.²

¹ In uw brief aan de Kamer van 10 juli 2020 (referentie BZDOC-2102316022-49) vermeldt u namelijk dat de aanvraag is getoetst aan de acht criteria van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport, maar dat er, behalve over criterium 4 (handhaving regionale stabiliteit), “geen bijzonderheden” gelden.

² VN Wapenhandelsverdrag (New York, 2 april 2013) en EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport (2008/944/GBVB).

Het is evident dat het niet goed gesteld is met de mensenrechtensituatie in Egypte, wat het leveren van militair materiaal aan Egypte zeer problematisch maakt. De regering van President Abdel Fattah al-Sisi schendt mensenrechten op grote schaal en er is geen sprake van democratische besluitvorming over militaire aankopen. Met minstens 27 journalisten in de gevangenis (december 2020) en een geschat aantal van meer dan 60.000 politieke gevangenen is een serieus politiek debat ondenkbaar.³ Niet alleen mensenrechtenorganisaties, maar ook vredesorganisaties en journalisten maken zich zorgen over de mensenrechtensituatie in het land.⁴

In de afgelopen maanden, dus na afgifte van deze vergunning, heeft uw regering zich meermaals uitgesproken over de mensenrechtensituatie in Egypte. In een reactie op Kamervragen ging toenmalig minister Blok op 15 februari 2021 bijvoorbeeld in op de situatie in Egypte:

“De afgelopen jaren is de algehele mensenrechtensituatie in Egypte en die in Egyptische gevangenis verslechterd.”

En:

“Tijdens de Raad Buitenlandse Zaken van 25 januari jl. werd de brede mensenrechtensituatie in Egypte besproken waarbij Nederland zorg uitsprak over de situatie (...). In VN- en EU-verband worden zorgen overgebracht over arbitraire detentie en de omstandigheden in Egyptische gevangenis.”⁵

Op 12 maart 2021 ondertekenden 31 landen, waaronder Nederland en de VS, een verklaring voor de 46ste zitting van de VN Mensenrechtenraad waarin ze aangaven zich ernstig zorgen te maken over de vele mensenrechtenschendingen die de Egyptische autoriteiten straffeloos plegen.⁶ Uw ministerie maakt zich dus ook (en terecht) zorgen.

Ook de situatie in de regio biedt wel degelijk reden tot zorg. De rampzalige effecten van de Jemen-blokkade zijn onverminderd. Egypte heeft daaraan in het recente verleden met militaire inzet bijgedragen en geeft nog steeds politieke steun. Nieuwe inzet van marineschepen, zoals van het type waarin de Nederlandse systemen zullen worden geïnstalleerd, tegen Jemen is daarom niet ondenkbaar. De ernst van de blokkade van Jemen is de afgelopen jaren uitvoerig beschreven en als mogelijke oorlogsmisdaad bestempeld, ook

³ <https://cpj.org/2021/04/cpj-other-groups-urge-biden-administration-not-to-waive-human-rights-conditions-on-egypt-aid/>

⁴ Zie bijvoorbeeld Human Rights Watch (<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/egypt>) en Amnesty International (<https://www.amnesty.nl/actueel/egypte-verontrustende-stijging-aantal-executies>), en het Parool (<https://www.parool.nl/wereld/hoe-de-egyptische-president-overal-mee-weg-komt~bd10a426/>).

⁵ Antwoorden op de schriftelijke vragen gesteld door het lid Van den Hul (PVDA) over het bericht 'Egypte: doden in gevangenis na marteling en slechte medische zorg', minister Blok, 15 februari 2021, BZDOC-727249465-21, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/15/beantwoording-vragen-over-het-bericht-egypte-doden-in-gevangenis-na-marteling-en-slechte-medische-zorg>

⁶ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/states-break-silence-to-condemn-egypts-abuses-at-un-rights-body/>. De verklaring zelf staat hier: <https://geneva.usmission.gov/2021/03/12/joint-statement-on-human-rights-in-egypt/>

door de Verenigde Naties.⁷ Het was voor uw regering aanleiding om eind 2018 (onder meer) de uitvoer van marine materieel naar Egypte onder de 'presumption of denial' te laten vallen. Gezien de instabiele situatie in buurland Libië bestaan ook daar serieuze risico's op Egyptische militaire betrokkenheid, zoals in het verleden ook is gerapporteerd.⁸ Het VN Panel of Experts on Libya meldt betrokkenheid van Egypte bij schendingen van het wapenembargo tegen Libië.⁹

De hierboven beschreven feiten en omstandigheden zijn naar ons idee fundamenteel tegenstrijdig met het afgeven van wapenexportvergunningen voor Egypte. Het beoordelen van een aanvraag voor een wapenexportvergunning vereist niet alleen een evaluatie van de situatie in het heden, maar ook een inschatting van serieuze risico's in de nabije toekomst. Wij vragen ons dan ook af hoe u dit risico bij de huidige vergunning heeft afgewogen. Helaas is een verzoek op grond van de Wet Openbaarheid Bestuur om inzage te verkrijgen in uw afwegingen afgewezen. Gezien de huidige en toekomstige risico's van de inzet van wapensystemen in dit gebied maken wij ons zorgen over een verlenging van de vergunning en het verlenen van nieuwe vergunningen. Door een gebrek aan informatie – en daarmee democratische controle – betwijfelen wij of de risico's een volgende keer goed zullen worden meegewogen. We zouden hierover graag met u in gesprek willen gaan.

Het NJCM, Stop Wapenhandel en PAX verzoeken u dan ook, gelet op de mensenrechtensituatie en de situatie in de regio, om de vergunningen voor wapenexport naar Egypte niet te verlengen en geen nieuwe vergunningen voor wapenexport naar Egypte af te geven.

Hoogachtend,

Wendela de Vries, coördinator Stop Wapenhandel

Frank Slijper, projectleider wapenhandel, PAX

Monique Steijns, Voorzitter NJCM

14-6-2021

⁷ Zie onder meer: OHCHR, 'Yemen: Collective failure, collective responsibility' – UN expert report (Press release, 3 september 2019),

<https://www.ohchr.org/EN/HRBoies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=24937&LangID=E>

⁸ VN Panel of Experts on Libya rapport 2018, para 106, <https://www.undocs.org/S/2018/812>

⁹ VN Panel of Experts on Libya rapporten respectievelijk: 2016, paragrafen 133-137, <https://www.undocs.org/S/2016/209>; 2019, Annex 28 en 44, <https://undocs.org/S/2019/914>; 2021, tabel 6, <https://undocs.org/S/2021/229>.

